

OCENA IN PREDSTAVITEV PESNIŠKE ZBIRKE ŽIVMUTEC.

Živmutec je tihotapec nad tihotapci in Valentin Cundri je pesnik, ki je izdal okoli 150 knjig. Že zaradi teh dveh dejstev se idealno poda k Šalamunu in Debeljaku. V celotnem njegovem opusu je poetološka tema osrednja, hkrati pa je tudi metafizična. Naj dodam, da Cundri a slovenska javnost še ne pozna kot avtorja okrog dva tisoč sonetov. Koliko jih ve za venec sonetov Slovenska knjiga mrtvih?

Spominjam se, da sem pred osemindesetimi leti prebrala njegovo prvo knjigo Pojo i grm (DZS, 1961) in spominjam se dveh pesmi, s katerima je začetjal najširšo domišljijско razsežnost pesništva. Prva je antološka Maj, ta "udovita klepsidra petja" v kateri "Glas podaja roko/ glasu./ Misel misli./ pesem pesmi." Druga pa Smrt, v kateri zadnje besede nima nihilistična instanca, značilna za tisto obdobje. V njegovi pesmi je več vrst smrti: "Smrt ptic./ smrt vode./ smrt snega./ smrt vetra. (lovekov duh/gre kot arovnik/mimo grobov.)" Te tri zadnje verze pesmi je dal v oklepaj. Želel je, da delujejo kot mladostna slutnja, ki jo zdaj že pol stoletja potrjuje kot pesniško resnico: "Ema ima moj narod dušo, mu na njej gorim." pravi v Živmutcu. Valentin Cundri je žal za institucijo slovenske kritike in literarne zgodovine zastarel, filozofi ga pa še niso odkrili. Po marsikomu bi ga lahko uvrstili med izjemne ljudi.

Živmutec dokazuje, da se pesnik zaveda, dveh filozofskih in psiholoških resnic: Slava ni nikoli enakovredna ustvarjalnosti in kar je še pomembnejše: ustvarjanje poteka od transcendentnega k mrgole in tukajšnji vseprisotnosti. Cundri dušo materializira na večinoma inov; najprej kot pisanje pesmi, tudi s krhkostjo telesa, ki običajno obudi duševno življenje.

Pesniška zbirka Živmutec spet močno teče v orfeizem, v "lirno izgnanstvo molka", tudi v socialo sveta; "Molk je prestol, je zibka, je krsta" v kozmično zgodovino prav pljuska: "Kdo med grdimi bo lep,/kdo gluha in kdo slep./bil je to en velik žreb./Odrežane jezike/zlaga med šepet in krike/Gospod razlike." Tokrat, pri dvainsedemdesetih letih, doda starostno slutnjo: "(Kako pa je za vrati,/esar se je treba bati.)"

Molk pri Cundri u bi seveda bilo potrebno filozofsko razdelati: "Je negotovost neobstoynost/vsebine kljub obliki?/Vendar ta opojnost:/molka vzklík, besed dotiki!/Zakona pesmi ni." Cundrieva sodobna poezija se natančno navezuje na sodobno filozofijo, ki ostaja "brez svojega danes. Zato se težišče filozofije s svojega in lastnega premakne v izmaknjenost tega brez. Ta izmaknjenost se razprostira kot beseda filozofije, ki molči. Molk mami ut, posluha za to, kar se jemlje. Resignacija, ki prepreda družbeno signalizacijo nasprotno izziva resentment. Njegov efekt je izničenje utja, da se lahko širi družbena senzacionalnost in sentimentalnost." (Dean Komel)

Če bi iz Živmutca izločili nekaj slabših pesmi v knjigi je 124 pesmi in še izreki bi dobili pesniško zbirko, s katero bi bilo zelo težko tekmovati. Pesnik je do konca predan poeziji: "Posteljo ravnám,/kot vem in znam./Utrujena je Pesem moja,/pesem moja samosvoja./Spat jo položim/golo in brez rim./Zglavje ji rahljám./Bom brez njega ležal sam.", hkrati pa se zaveda kozmičnih zakonov: "Sem zavrnjen,/sem sprejet./Pa odrinjen/pa objet./Še prišel bom/na ta svet." Obilo je tudi tega, kar je temeljno: individualnosti. Brez nje ni subjekta. "Ne natikaj nase tuje srajce./Lahko je zastrupljena in prekleta./Ali z garjavega hrbta sneta."

Biti to, kar si! Kaj si? To je pa dogajanje vseh naših poti.

Meta Kušar